

EESTI EUROOPA LIIDU POLIITIKA 2007–2011
AVALIKU KONSULTATSIOONI KÄIGUS LAEKUNUD ETTEPANEKUTEGA ARVESTAMINE

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
Üldised kommentaarid			
	Avatud Eesti Fond	Põhjalikumal tuleks lahti kirjutada termin „euroopalikud väärtused“. Euroopalikest väärtustest räägitakse seoses Venemaaga, kus strateegiline partnerlus Venemaaga eeldab lähtumist ühistest euroopalikest väärtustest, aga mida euroopalike väärtuste all silmas peetakse dokumendist ei selgu. Oluline on küll õigusriigi, demokraatia ja inimõiguste arengu jälgimine Venemaal ning solidaarsus liikmesriikide vahel, aga peab lisama, et samu protsesse tuleb jälgida ja arvestada ka liikmesriikides.	MITTEARVESTATUD Euroopa Liidu väärtused on kirjas Euroopa Liidu lepingu artiklis 6.
	Avatud Eesti Fond	Kuna dokument käsitleb perioodi 2007-2011, siis ei ole tegemist kauge tulevikuga ja vähemalt osaliselt peaksid näidatud olema, milliseid konkreetseid tegevusi eesmärkide saavutamiseks plaanitakse, millised on eelarvelised võimalused ja mis on juba 2007 tegevuses-tehtud. Praegusel kujul on dokument liiga üldsõnaline.	MITTEARVESTATUD Tegemist on poliitikadokumendiga, mille eesmärgiks on kindlaks määrata peamised põhimõtted, millest Eesti EL poliitika lähtub, ja laiemad eesmärgid, mis on Eesti seisukohtade kujundamise aluseks. Konkreetseid tegevused sisalduvad valdkondlikes arengukavades.
	Ivar Raig	Dokument ei sisalda näiteks selliseid aktuaalseid ja Eestit oluliselt puudutavaid Euroopa poliitika küsimusi nagu Saksamaa	MITTEARVESTATUD Dokument loetleb terve rea eeldusi tugeva

¹ Arvestatud – ettepanekuga on arvestatud täielikult või väikese muudatusega; sisuliselt arvestatud – ettepanek sisaldub juba tekstis (nt teises sõnastuses) või arvestatakse põhimõttega; osaliselt arvestatud – osaga ettepanekust arvestatakse, osaga mitte; mittearvestatud – ettepanekuga ei arvestata ja seda põhjendatakse

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
		-Venemaa Balti mere gaasijuhe. Poliitikadokumendis pole selgeid seisukohti ka mitmete teiste oluliste Euroopa tulevikku kujundavate teemade osas nagu EL aluslepingute reform, Põhjamaade ja Balti mere riikide koostöö EL raames jne.	energia-alase välispoliitika tekkeks Euroopa Liidu tasandil. Selles kontekstis puudub vajadus hakata konkreetsete projektide puudusi ja riske esitama. Esitatakse alused, millel põhineksid EL-Venemaa energia-alased suhted. EL aluslepingute reformi jõuti valitsustevahelisel konverentsil reformilepingu osas poliitilisele kokkuleppele 19.10.2007. Läänemere piirkonna süvendatud koostöö tähtsust on rõhutatud I Konkurentsivõime sissejuhatuses.
	Eesti Migratsioonifond	Dokumendis on ülevaatlilikult käsitletud isikute vaba liikumine, tööturu, tööjõu rände ning laienemis-, naabus- ja arenguabi teemad, ent sooviksime lugeda konkreetsemalt, kas Eesti pooldab: 1) Eestisse teistest EL riikidest ning 2) Eestisse ja teistesse EL riikidesse kolmandatest riikidest tööjõu sisseännet. Eelnõus on välja toodud seisukoht, et Eesti pooldab eelkõige kvalifitseeritud tööjõu sisseännet, aga kas eelistakse ka teatud tööjõu sisseände lähteriike või teatud majandusharusid?	1) SISULISELT ARVESTATUD Osas I Konkurentsivõime on selge viide, et Eesti toetab isikute vaba liikumist ELis. 2) MITTEARVESTATUD Leiame, et viide kvalifitseeritud tööjõu sisseände eelistamisele on piisav. Eelistusi sisseände lähteriikide või majandusharude lõikes Eestil ei ole. Ka EL tasandil on päevakorras pigem palgakriteeriumi seadmine kui sektorite nimetamine. Liikmesriigid rõhutavad, et kolmandatest riikidest tööjõu sisseännet puudutava ühise raamistiku väljatöötamisel peavad konkreetsemad valikud tööjõu sisseände lähteriikide või eelistatud majandusharude osas jääma liikmesriikide pädevusse.
	Eesti Tööandjate Keskliit	eelnõu peaks sisaldama ka kirjeldust, kuidas poliitikadokumendis seatud paljuski ambitsioonikaid eesmärke (nt energiapoliitilised eesmärgid) täita plaanitakse, milliseid kulusi need kaasa toovad ja kuidas need mõjutavad majanduse konkurentsivõimet tervikuna.	MITTEARVESTATUD Konkreetsed tegevused kajastatakse valdkondlikes arengukavades.
I Konkurentsivõime			
Konkurentsivõime sissejuhatus	Eesti Linnade Liit	Eelnõu tekstis (lehekülg 7) on rõhutatud, et Eesti toetab täielikult avatud siseturu arendamist:	MITTEARVESTATUD Viidatud ülemkogu järelduste tekst on samas

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
		<p><i>”Ennekõike peab Eesti oluliseks kiireid arenguid järgmistes valdkondades: esiteks, siseturu jätkuv arendamine täielikult avatud turu suunas, mis võimaldab liikmesriikidel maksimaalselt kasutada liidusiseseid ressursse nii ettevõtetele kui ka kodanikele paremate konkurentsitingimuste loomiseks.”</i></p> <p>Eesti Linnade Liit juhib tähelepanu sellele, et EL riigipead leppisid kokku 21.-22.juunil 2007 a. toimunud EL Ülemkogul peagi kokku kutsutava valitsustevahelise konverentsi töö aluse ja raamistiku, sealhulgas lepiti kokku, et siseturu täielik avamine üldise majandushuvi teenustele ei tule absoluutne ning aluslepingutele lisatakse protokoll üldhuviteenuste kohta (http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/ET/ec/94950.pdf lk 21 viide 12) :</p> <p><i>“-riiklike, piirkondlike ja kohalike asutuste oluline roll ja laiaulatuslik diskretsiooniõigus üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamisel, tellimisel ja korraldamisel nii palju kui võimalik vastavalt kasutajate vajadustele.”</i></p> <p>Sellest tulenevalt teeb Eesti Linnade Liit ettepaneku sõnastada Eesti EL poliitika 2007-2011 eelnõus lk 7 3. lõik alljärgnevalt: “Ennekõike peab Eesti oluliseks kiireid arenguid järgmistes valdkondades: <i>esiteks, siseturu jätkuv arendamine täielikult avatud turu suunas, mis võimaldab liikmesriikidel maksimaalselt kasutada liidusiseseid ressursse nii ettevõtetele kui ka kodanikele paremate konkurentsitingimuste loomiseks, <u>samal ajal tunnistades riiklike, piirkondlike ja kohalike asutuste olulist rolli ja laiaulatuslikku diskretsiooniõigust üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamisel, tellimisel ja korraldamisel nii palju kui võimalik vastavalt kasutajate vajadustele.”</u></i></p>	<p>sõnastuses juba viidud sisse EL reformilepingule lisatud protokoll üldhuviteenuste kohta. Seega on langenud ära vajadus antud lõigu lisamiseks käesolevasse poliitikadokumenti.</p> <p>Samas peame teemat oluliseks ning teemaga on kavas edasi tegeleda nii siseturu üldise poliitika rakendamise kui teenuste raamdirektiivi ülevõtmisega seoses.</p>

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
		Selgitus: Täiendus on seotud sellega, et avaliku sektori teenuste pakkumise reguleerimine on EL-s arutlusel ning riiklike, piirkondlike ja kohalike asutuste laiaulatusliku diskretsiooniõiguse tunnustamine võimaldaks ka Eestis alati valida oludele sobiva parima lahenduse.	
Teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon	Eesti Tööandjate Keskliit	teadus- ja arendustegevuse puhul tuleks rõhutada tippteadlaste, doktorantide jm teadlasmobiilsuse olulisust konkurentsivõime tõstmise aspektist ja seada eesmärgiks teadlaste rände programmide arendamine ja teadlaste aktiivsem kaasamine kolmandatest riikidest.	ARVESTATUD Peatüki viienda lõigu lõppu lisatakse: „...ning oluline on soodustada teadlaste mobiilsust.” Teadlaste aktiivsem kaasamine kolmandatest riikidest kuulub teadlaste mobiilsuse alla.
Konkurentsivõimeline haridus	Eesti Tööandjate Keskliit	Eelnõus on üheks prioriteediks seatud meetmete väljatöötamine ettevõtete tootlikkuse ja rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmiseks, mis peaks hõlmama ka oluliselt suurema tähelepanu pööramist haridusega seotud küsimustele. See põhimõte peaks olema kajastatud ka konkurentsivõimelise hariduse peatükis ning eesmärgiks tuleks seada selliste algatuste ja meetmete toetamine, mis soodustavad õppeasutuste ja ettevõtete koostööd õppekavade arendamisel ja täiskasvanute koolitamisel. Seeläbi oleks võimalik tõsta õppe kvaliteeti ja paremini tagada õppe vastavust tööturu vajadustele ja arengutele. Eraldi tähelepanu tuleks pöörata ka ettevõtlusalase hariduse ja koolituse tähtsustamisele alates hariduse varastest tasemetest kuni kõrghariduseni välja ning ettevõtlusalaste õppekavade väljatöötamisele koostöös sotsiaalpartneritega.	ARVESTATUD Kõrgharidust puudutava lõigu jätkuks lisatakse: “ Iga kõrgharidustaseme õppekava peab kindlustama väljundi tööturule. Selle tagamiseks tuleb soodustada õppeasutuste ja ettevõtete koostööd õppekavade arendamisel ja õppe korraldamisel, mis annab omakorda sisendi tasemeharidusega ühilduva täiendkoolituse arendamiseks. Eraldi tuleb keskenduda loodus- ja täppisteaduste valdkondade õppijate ning tööle suundujate osakaalu tõstmisele ja ning huvi tekitamisele juba madalamatel haridusastmetel..”
Konkurentsivõimeline haridus	Eesti Noorteühenduste Liit	Lisada alapeatüki (lk 14) järgmised seisukohad: 1. Eesti on seisukohal, et Euroopa Liit peab soodustama noorte osalemist otsustusprotsessides kõigil tasanditel (kool, omavalitsus, riik, Euroopa Liit) noortele sobival (atraktiivsel) viisil. 2. Vabatahtlikku tööd tuleb Euroopa Liidus senisest enam väärtustada ning tunnustada seda teadmiste ja oskuste omandamise vaatenurgast võrdselt palgatööga. Vabatahtlikuna	ARVESTATUD Teksti lisatakse: “Eesti on seisukohal, et Euroopa Liit peab soodustama noorte osalemist otsustusprotsessides kõigil tasanditel noortele atraktiivsel viisil... Vabatahtlikku tegevust tuleb Euroopa Liidus enam väärtustada ning toetada vabatahtliku tegevuse tunnustamist olulise õpi- ja töökoormusena.”

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
		töötajatele tuleb tagada sarnased õigused ja sotsiaalsed garantiid kui on tavatöötajatel. 3. Euroopa Liidul tuleb töötada selle nimel, et lisaks kõrgharidusele tunnustaks liikmesriigid ka teistes (liikmes)riikides omandatud põhi-, kesk- ja kutseharidust ning mitteformaalset haridust.	Kolmas ettepanek kajastub juba sisuliselt olemasolevas tekstis (Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku, ECVET jm viited, lisatud on viide mitteformaalse õppimise tunnustamise alasele koostööle).
Ettevõtluskeskkonna arendamine	Eesti Tööandjate Keskliit	Analoogiliselt teenuste direktiivis ette nähtud ühtse kontaktpunkti idee tuleks seada eesmärgiks laiendada ühtse kontaktpunkti põhimõtet ka teistele siseturu valdkondadele. Täiendavalt aitaks ettevõtete konkurentsitingimusi parandada, kui nii Euroopa Liidu tasandil kui riigisiselt arendataks ja toetataks veelgi enam kohtuväliseid vaidluste lahendamise süsteeme (nt SOLVIT), mis oleksid nii ettevõtetele kui kodanikele kiiremad ja vähem ressursikulukad.	SISULISELT ARVESTATUD Tegemist on heade üldiste ettepanekutega, poliitikadokumendis on rõhutatud ettevõtluskeskkonna parandamise olulisust ning probleemide kiire lahendamine kuulub selle alla.
Ettevõtluskeskkonna arendamine	Eesti Tööandjate Keskliit	Siseturu toimimise seisukohalt on oluline, et liikmesriigid võtaksid Euroopa Liidu õigusaktid õigeaegselt üle ja rakendaksid neid korrektselt. Ülevõtmise defitsiit on selle eesmärgi saavutamisel küll oluline indikaator, kuid leiame, et senisest enam tuleks keskenduda mitte lihtsalt üle võetud direktiivide arvule, vaid siseturu toimimise seisukohalt oluliste direktiivide ülevõtmisele ja nende ülevõtmise defitsiidile. Euroopa Liidu õigusaktide tõhusamale rakendamisele ja siseturu toimimisele aitaks kaasa ka see, kui tõhustada ja kiirendada rikkumismenetlusi, näiteks olulisi siseturu asju menetletaks eelisjärjekorras või korduvatele asjadele loodaks kiirmenetlus.	OSALISELT ARVESTATUD Eesti on alati toetanud ning toetab ka edaspidi püüdlusi, mis tagaksid EL õigusaktide õigeaegse ja korrektse ülevõtmise liikmesriikide poolt (sh ka siis Eestis). Sellest tulenevalt ja toetudes EKTK ettepanekule on täiendatud sissejuhatuse ja üldprintsipiide peatükis siseturgu puudutavat punkti järgmiselt (täiendused alla joonitud): „Siseturg on algusest peale olnud Euroopa integratsiooni keskmes <u>ning</u> . Sellest maksimaalse kasu saavutamiseks tuleb kaotada viimased säilinud piirangud kaupade, teenuste, kapitali ja isikute vabale liikumisele <u>ning tagada siseturu õigusruumi tõrgeteta toimimine.</u> “ Samas ei pea valitsus õigeks jagada siseturu aluseks olevaid õigusakte olulisteks ja vähemolulisemateks, pöörates viimaste

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
			<p>rakendamisele vähem tähelepanu. Vastuvõetud õiguse täitmine peab olema universaalne, mitte valikuline.</p> <p>Rikkumismenetlus, kui kohtueelne menetlus, on komisjoni pädevuses olev mõjutusvahend liikmesriikide rakenduspraktikale ja -vigadele tähelepanu juhtimiseks. Kuigi EKTK toodud ettepanekud, mis puudutavad menetluste kiirendamist, väärivad kindlasti kaalumist, ei pea Eesti õigeks sekkumist komisjoni, kui EL õiguse rakendamise üle järelvalvet teostava institutsiooni, pädevustesse. Samuti ei saa rikkumismenetlusi liialt kiirendada ega ühtlustada ka seetõttu, et liikmesriikide halduspraktikad ja õiguskorrad on erinevad. Komisjon on kohustatud kohtlema liikmesriike võrdselt, arvestades nende eripärasid.</p>
Tööohutus- ja tervishoid	Eesti Töandjate Keskliit	Euroopa Liidu tööohutust ja –tervishoidu puudutav õigusraamistik on väga mahukas, detailne ja keerukas, mis teeb nende nõuete järgmise eriti raskeks VKEdele. Seega on olemasoleva õigusraamistiku lihtsustamine ja ajakohastamine äärmiselt vajalik, kuid lisaks sellele tuleks tähelepanu pöörata ka meetmete väljatöötamisele, mis toetaksid ettevõtjaid tervishoiu- ja ohutuse nõuete rakendamisel.	<p>SISULISELT ARVESTATUD</p> <p>Leiame, et ettepaneku mõte juba sisaldub dokumendi tekstis. Meetmete väljatöötamine, mis toetaksid ettevõtjaid tervishoiu ja -ohutuse rakendamisel on üheks oluliseks suunaks ühenduse uues tervishoiu ja tööohutuse strateegias. Eesti toetab täielikult seda strateegia rõhuasetust ning ka käesolevas EL poliitikadokumendis on õigusraamistiku lihtsustamise ja kaasajastamise kõrval olulise eesmärgina välja toodud tõhusam rakendamine. Tõhusam rakendamine märgibki muuhulgas ka VKEdele juhendmaterjalide väljatöötamist, nõustamist ning koolitamist.</p>
Euroopa sotsiaalne mõõde	Eesti Töandjate Keskliit	Euroopa Liitu eesotavate demograafiliste muutustega toimetulekuks on eelnõus võrdväärsete prioriteetidena välja	<p>SISULISELT ARVESTATUD</p> <p>Täpsustatud aktiveeriva sotsiaalkaitse</p>

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
		<p>toodud nii tööhõive suurendamine kui pereelu toetamine. Tööhõive suurendamisel tuleb kindlasti edendada töö- ja pereelu ühendamist toetavaid meetmeid, kuid vananeva elanikkonna tõttu tuleb oluliselt arvestada sotsiaalkindlustussüsteemi jätkusuutlikkusega ja kvaliteetse hooldeteenuse suureneva vajadusega. See aspekt hakkab mõjutama ka töö- ja pereelu ühitamist ning seetõttu tuleks eelnõus suuremat tähelepanu pöörata mitteaktiivse elanikkonna suunamisele tööturule ja eakamatele inimestele võimaluste loomisele pikemaks tööhõives hoidmiseks.</p>	<p>edasiarendamise lauset, et “sotsiaalkaitsteskeemid peavad motiveerima töötamist, sealhulgas soodustama vanemaealiste pikemat tööhõives osalemist”.</p> <p>Mõte, et vananevast elanikkonnast tulenevalt tuleb arvestada sotsiaalkindlustussüsteemi jätkusuutlikkusega ning kvaliteetse hooldusteenuse suureneva vajadusega sisaldub antud peatüki teises lauses: „Peamiseks väljakutseks tulevikus on tööjõu olemasolu ning sotsiaalkaitse arengu jätkumine, sh pensionisüsteemi jätkusuutlikkus ning üha suurema hulga inimeste hooldusvajaduste rahuldamine ja kõrge kvaliteediga tervishoiuteenustega varustamine.”</p> <p>Eesmärki pöörata suuremat tähelepanu mitteaktiivse elanikkonna suunamisele tööturule ja eakatele võimaluste loomisele pikemalt tööhõives hoidmiseks teenib aktiveeriva sotsiaalkaitse edasiarendamine, mis on dokumendis nimetatud ühe peamise lahendusena tööjõu tagamiseks ning sotsiaalkaitse arengu jätkumiseks.</p>
Euroopa sotsiaalne mõõde	Avatud Eesti Fond	<p>Põhjalikumal tuleks lahti kirjutatud termin „euroopa sotsiaalmudel”. Euroopa sotsiaalmudel kajastab Eesti jaoks küll ühiseid väärtusi, mida rakendatakse aga 27 erineva sotsiaalsüsteemi kaudu, kus tuleb arvestada iga riigi „ajalooliste eripäradega”.</p>	<p>MITTEARVESTATUD</p> <p>Dokumendis kirjeldatud väärtuspõhine lähenemine “Euroopa sotsiaalmudeli” määratlemisele on üldlevinud, samas ei ole terminit üheselt või lõplikult defineeritud. Euroopa sotsiaalmudelit mõistetaksegi seni üldise väärtuspõhise kontseptsioonina ning liikmesriikide sotsiaalpoliitika ja sotsiaalkaitstesüsteemide mitmekesisuse</p>

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
			<p>austamine kajastub ka EL aluslepingutes. Komisjoni teatises Euroopalike väärtuste kohta globaliseerivas maailmas (KOM/2005/0525) on nenditud, et kõikidel EL liikmesriikidel on majandus- ja sotsiaalpoliitika kujundamisel välja töötatud oma lähenemine, mis peegeldab nende ajalugu ja kollektiivseid valikuid, kuid nende sotsiaalkaitstesüsteemid on üles ehitatud ühistele väärtustele, nagu näiteks solidaarsus ja ühtekuuluvus, võrdsed võimalused ja võitlus igasuguse diskrimineerimise vastu, piisav tervise ja turvalisuse kaitse töökohtadel, üldine juurdepääs haridusele ja tervishoiule, elukvaliteedi ja töö kvaliteedi tähtsustamine ning kodanikuühiskonna kaasamine. Teatises on sotsiaalkaitstesüsteemide euroopalike tunnusjoontena märgitud ka riikliku sektori suurt rolli sotsiaalsüsteemide korraldamisel ja rahastamisel ning sotsiaalse dialoogi ja partnerluse traditsiooni.</p>
III Kliimamuutused ja energiapoliitika			
Kliimamuutused	ELF	<p>lk. 20. Lisada "Samuti toetame turbakaevanduse aladelt ja kuivendatud turbamaadelt lähtuvate kasvuhoonegaaside emissiooni lisamist heitkoguste koguemissiooni arvestamisel. Siinkohal on oluline turbakaevandusaladelt lähtuvate emissioonide vähendamine nende alade taastamise või rekultiveerimise abil." Põhjendus: TÜ Geograafia Instituudi andmetel on Eesti siirdesoode ja rabade pindala 339 772 ha, millest on kuivendatud vähemalt 51 978 ha. Kirjandusest kogutud andmete ja nende analüüsimisel arvatud mediaani põhjal on CO₂, CH₄ ja N₂O gaaside koguemissioon</p>	<p>OSALISELT ARVESTATUD Seni pole kasvuhoonegaaside emissioone kuivendatud rabadest inventuuri tegemisel arvesse võetud. CO₂ ühikute emissioon rabadest on aga tõesti päris kõrge. Keskkonnaministeerium võtab seda võimalusel arvesse sel aastal koostatavas kasvuhoonegaaside inventuuris ning kindlasti järgmises. Turbakaevandusalade taastamise küsimus on paika pandud teiste siseriiklike kavadega, nt keskkonna tegevuskava aastateks 2007-13.</p>

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
		Eesti siirdesoodest ja rabadest 764 953 CO ₂ ekvivalenti, sealjuures kuivendatud aladelt lähtuv emissioon on 648 224 CO ₂ ekvivalenti, kuivendamata ja/või kuivendussüsteemide andmebaasides mitte arvel olevad aladelt 116 730 CO ₂ ekvivalenti. Võrreldes kuivendatud ja aktiivse kuivenduseta ja/või looduslike alade osakaalu pindalaliselt - vastavalt 15% ja 85%, kasvuhoonegaaside emissiooniga CO ₂ ekvivalentides, vastavalt 84% ja 16%, siis on kuivenduse osakaal rabadest ja siirdesoodest lähtuvas kasvuhoonegaaside emissioonis väga kõrge.	
Siseturg ja energiaallikate mitmekesistamine	ELF	lk. 21 lisada: "Aastaks 2011 on kaardistatud Eesti taastuvenergeetika ressurss ja hinnatud võimalikud potentsiaalid ning koostatud on tehniliste lahenduste tasuvusanalüüsid, samuti on läbi viidud üleriiklik taastuvenergeetika keskkonnamõju hinnang ja teemaplaneering (Valitsusliidu programm aastateks 2007-2011)." Põhjendus: keskkonnamõtjude hinnang ja taastuvenergeetika ressursi hindamine võimaldavad energeetika arendajatel ja riigil välja valida paikkonnad ja tootmisviisid, kus energiatootmisega kaasneb võimalikult väike mõju keskkonnale. Ühtlasi toetab Eesti vastava seisukohaga taastuvenergeetika säästlikku arengut EL üleselt.	MITTEARVESTATUD Valitsusliidu programm on riigisiseste tegevuste aluseks ja ressursside kaardistamise osas on palju tegevusi juba käivitatud või ette nähtud riiklikes arengukavades nt "Biomassi ja bioenergia kasutamise edendamise arengukavas aastateks 2007-2013".
Siseturg ja energiaallikate mitmekesistamine	ELF	lk. 21: kommentaar lõigule "Samuti tasub kaaluda maagaasi toruühenduse rajamist Balti riikide ja Põhjamaade vahele ning vedeldatud maagaasi (LNG) terminalide rajamist Läänemere-äärsetesse riikidesse." Toruühenduse rajamist takistavad tõenäoliselt sellest tekkivad keskkonnaprobleemid, millele on viidatud ka NordStreami trassi rajamisplaanide puhul - antud tegevusi ELF ei soovita lisada.	MITTEARVESTATUD Balti riikide ja Põhjamaade puhul on tegemist vajadusega luua turu avanemise ja toimimise, aga ka energiasäästu eeldused naaberpiirkondade võrkude ühendamise kaudu. Nimetatud ühenduste mõjud ei ole võrreldavad Venemaa-Saksamaa gaasijuhtmega, mis ühendaks omavahel teineteisest kaugel asetsevad jaotusvõrgud, eirates olemasoleva infrastruktuuri võimalusi ja tekitades lisanduva keskkonnaohu. Iga konkreetne projekt

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
			eeldab keskkonnamõjude hindamise läbiviimist, mille põhjal saab öelda, kas projekti on võimalik teostada.
IV Keskkonna- ja põllumajanduspoliitika			
Keskkonnakaitse	ELF	lk. 22. Täiendatud lõiku: Euroopa Liidu jätkusuutliku arengu tagamiseks toetab Eesti loodusliku mitmekesisuse säilitamist ja loodusressursside tõhusat kaitset. <u>Siinjuures toetab Eesti EL Loodus- ja linnudirektiivi sätete ja Natura 2000 võrgustiku toimimist vastavalt 2007. aastal kehtinud kokkulepetele.</u> Eelkõige peab Eesti oluliseks Euroopa Liidu rahaliste vahendite kaasamist metsade, veekogude ja looduslike märgalade, pärandkoosluste ja maastike kaitseks. <u>Oluline on projektipõhise tegevuse vähenemine kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel ja riigieelarveliste vahendite märgatav suurendamine.</u> Looduslik mitmekesisus ja liikide kaitse peab olema tagatud <u>ka loodusharidust olulise komponendina sisaldavate riiklike õppekavade ja nende läbiviimist toetavate loodushariduskeskuste ning säästva jahinduspoliitika rakendamisega.</u>	ARVESTATUD OSALISELT Arvestatud on loodus- ja linnudirektiivi rakendamist puudutava ettepanekuga, kuid siiski ei pea vajalikuks 2007. aasta mainimist. EL õigusakte võidakse muuta, mistõttu ei ole otstarbekas ennast järgmiseks neljaks aastaks siduda 2007. aasta seisuga. Oleme ka nõus, et mitmetes keskkonnakaitse valdkondades pole projektipõhine lähenemine põhjendatud, samas ei saa arvestada riigieelarvet puudutava ettepanekuga. Antud dokumendi eesmärgiks on eelkõige panna paika Eesti seisukohad Euroopa Liidu läbirääkimisteks, siseriiklike tegevusi on kajastatud vaid juhul, kui nende lahutamine EL suunalisest tegevusest pole võimalik või otstarbekas. Riigieelarve küsimusi käsitletakse eelarvestrateegias ja iga aasta riigieelarves. Dokumenti on lisatud keskkonnahariduse suurem väärtustamine, mis on laiem mõiste kui loodusharidus.
Ühise põllumajanduspoliitika arendamine	ELF	Lk 24. põllumajanduse otsetoetusi käsitlevast lõigust jätta välja lause "Samas toetame põhimõtet, et tootmismahjust lahtiseotud toetuse tase peaks olema kõrgem kaubatoodangut pakkuvatel põllumajandustootjatel ja madalam nendel, kes pakuvad ainult rohelist teenust, et pärssida vaid toetuse saamiseks tehtavaid tegevusi." Põhjendus: See põhimõte juba toimib, nt maheköögiviljatootjatel	MITTEARVESTATUD Antud seisukoha kujundamisel on lähtutud tõsiasjast, et põllumajandussaaduste kasvatamine on seotud palju suuremate kuludega kui rohumaade hooldamine. Põllumajandus peab lisaks rohelisele teenusele suutma rahuldada ka teisi ühiskonna vajadusi (nt toidu ja bioenergia tootmine). Põllumajandustootmine peab järgima

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
		on õigustatult kõrgem toetuse määr kui rohumaa hooldajatel, samas ei tohiks aga mingil moel alahinnata "roheline teenuse" pakkumisest tulenevat positiivset mõju keskkonnale.	hea põllumajandustava ning keskkonnanõuete täitmine on toetuste saamise eelduseks.
Ühise põllumajanduspoliitika arendamine	ELF	lk. 24 "Eesti toetab kvaliteedile orienteeritud keskkonnasõbralikke tegevusi, kusjuures senisest rohkem peaks soodustama, kõigile kehtivatest nõuetest suuremate kohustuste vabatahtlikku võtmist tootjate poolt, seda eriti keskkonna-, eriliste elupaikade ja loomakaitse osas." Muuta see lause järgnevalt: "Eesti toetab kvaliteedile orienteeritud keskkonnasõbralikke tegevusi, <u>kusjuures senisest rohkem peab seadma sisulisi kohustusi tootjatele</u> , seda eriti keskkonna-, eriliste elupaikade ja loomakaitse osas. Kohalikule arengule suunatud meetmete rakendamise otsustusprotsessis toetame lähimuspõhimõtte rakendamist. " Põhjendus: Vabatahtlike kohustuste võtmine avatud turumajanduse olukorras jätab senise praktika põhjal keskkonnaaspektid tahaplaanile; Olukord, kus mahepõllumajanduse kriteeriumite põhiselt haritakse ~10% Eesti põllumajandusmaast, ei kompenseeri põllumajanduse kogu mõju keskkonnale - 2005. aastal ilmunud Eesti vesikondade koondaruandes tehtud keskkonnauuringute ja survetegurite ning ohtude analüüsi põhjal halveneb Eesti veekogude seisund eelkõige väetisterohke taimekasvatuse mõjude tagajärjel.	ARVESTATUD
Ohutu, kvaliteetne ja konkurentsivõimeline toit	ELF	Praegune tekst: "Võrdsete konkurentsitingimuste loomiseks peab Euroopa Liidu tasandil olema täpselt reguleeritud geneetiliselt muundatud organisme (GMO) sisaldava toidu ning tava- ja mahepõllumajandustoodete eristamine ja turustamine".	ARVESTATUD

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
		Lisada lause lõpu: ning liikmesriikidele peab jääma võimalus tingimusi karmistada.	
Ohutu, kvaliteetne ja konkurentsivõimeline toit	ELF	<p>Praegune tekst: "GMO kasutamisel tuleb rakendada ettevaatus- ja tootjapoolse vastutuse printsiipi ning vastavad kaubad turul selgelt märgistada."</p> <p>Lisada lause: Samuti peab avalikkusel olema ülevaade GMO-de kasvatamise ulatusest liikmesriigis.</p>	ARVESTATUD
Ohutu, kvaliteetne ja konkurentsivõimeline toit	ELF	<p>Praegune tekst: "Eesti peab oluliseks GMO-ga seotud võimalike riskide põhjalikku hindamist ning toetub oma otsustes riigisiseste ekspertkomisjonide arvamusele."</p> <p>Muuta see lause järgmiselt: "Eesti peab oluliseks GMO-dega seotud võimalike riskide põhjalikku hindamist ning <u>arvestab oma otsustes riigisiseste ekspertkomisjonide arvamusi, lähtudes samas ettevaatusprintsiibist ja võttes arvesse avalikkuse kaasamise tulemusena laekunud seisukohti.</u>"</p> <p>Põhjendus: Tuginemine puhtalt ekspertkomisjonide (mis suures osas koosnevad teadlastest) arvamusele tähendaks lähenemist GMO-dele nõ "puhta teaduse" pinnalt, samas kui ettevaatusprintsiibi rakendamine nõuab otsustajalt ka teadusliku ebakindluse ja väärtushinnangute arvestamist, otsustades kahtluse või määramatuse korral nõ keskkonna kasuks (in dubio pro natura).</p>	ARVESTATUD
Ohutu, kvaliteetne ja konkurentsivõimeline toit	ELF	<p>Lause "Euroopa Liidu otsustusprotsess GMO valdkonnas tuleb muuta lihtsamaks ja läbipaistvamaks" järele lisada lause: "Seejuures tuleb GMO-alaste otsuste tegemisel EL tasandil suurendada ja tõhustada avalikkuse osalemise võimalusi."</p> <p>Põhjendus: avalikkuse kaasamine GMO-alaste otsuste (eelkõige</p>	ARVESTATUD

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
		turustamislubade väljaandmise otsuste) tegemisse EL tasandil on käesoleval hetkel reguleeritud ebapiisavalt, kuna avalikkusele on antud võimalus avaldada arvamust vaid ühe kindla veebilehe kaudu; samas ei põhjendata lõppotsustes, miks avalikkuse seisukohad on jäetud arvestamata.	
VI Tihedam koostöö justiits- ja siseküsimustes			
Ränne	Eesti Migratsioonifond	Soovime rõhutada vajadust objektiivsemate, usaldusväärsemate ja võrreldavamate rändeandmete ja analüüsi järele, mida saab saavutada Euroopa Liidu riikide avatud ja koordineeritud koostööga. Tervitame Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrust nr 862/2007, 11.juuli 2007, mis käsitleb ühenduse rände- ja rahvusvahelise kaitse statistikat, kuid edasised sammud rändeinfo parendamisel on oodatud. Kvaliteetsem ja tasakaalustatum info on vajalik nii valitsusasutustele õigemate otsuste tegemiseks kui meedias ja ühiskonnas teadlikumaks teemakäsitluseks.	ARVESTATUD Isikute vaba liikumise punkti all on statistika teema kajastatud. Kolmandatest riikidest toimuva rände osa täiendatakse lausega: “Eesti näeb vajadust objektiivsemate, usaldusväärsemate ja võrreldavamate rändeandmete ja analüüsi järele, mida saab saavutada Euroopa Liidu riikide avatud ja koordineeritud koostööga.”
Varjupaigasüsteem	Eesti Migratsioonifond	Euroopa ühise varjupaigasüsteemi loomisel peame oluliseks lisaks kaitse saanud isikutele ka varjupaigataotlejatele ühetaolise seisundi kehtestamist, mis sisaldaks endas muuhulgas varjupaigataotlejatele paremaid võimalusi osaleda haridus- ja töөлus.	MITTEARVESTATUD Varjupaigataotlejatel ongi ühetaoline seisund, kõik on ühtmoodi varjupaigataotlejad samade õiguste ja kohustustega.
Varjupaigasüsteem	Eesti Migratsioonifond	Kaitset mitte vajavate varjupaigataotlejate ning teiste riigis seadusliku aluseta viibivate isikute puhul peame oluliseks, et Eesti pooldaks vabatahtliku tagasipöördumise võimaluse eelistamist sunniviisilisele lahkumisele. Vajadusel tuleb vabatahtlikule lahkujale pakkuda toetust (s.h. reintegratsioonimeetmed), mis võimaldaks tagasipöördujale inimväärse elustandardi päritoluriigis ja tagaks seeläbi tagasipöördumise jätkusuutlikkuse ning toetaks samuti arengukoostööd.	MITTEARVESTATUD Varjupaigaprotsess algab siis, kui isik taotleb rahvusvahelist kaitset ning lõpeb siis, kui leitakse püsiv lahendus neile, kes vajavad rahvusvahelist kaitset. Kui selgub, et isik ei vaja rahvusvahelist kaitset, siis ei ole enam tegemist varjupaigasüsteemi alla kuuluva küsimusega. Seega ei ole mõistlik kajastada kaitset mitte vajate isikutega seotud küsimusi varjupaigasüsteemi puudutava punkti all. Lisaks ei ole mõttekas eristada rahvusvahelist

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
			kaitset mitte saanud tagasipöördujaid teistest tagasipöördujatest.
VII Euroopa ja maailm			
	Avatud Eesti Fond	Dokumendis on eraldi välja toodud liitumis- ja reformikogemuse jagamine, eelkõige just Lääne-Balkani riikidega, aga väljapakutud tegevuste juures puudub rakenduskava või märke võimalike finantsinstrumentide ja läbiviijate kohta.	MITTEARVESTATUD Kuna dokument kajastab VV üldisi poliitikasuundi, siis ei pea vajalikuks selles detailselt reformikogemuse jagamise rakenduskava välja tuua.
Euroopa Liidu laienemisprotsess	Riivo Sinijärv, Eesti Euroopa Liikumine	EL idanaabrite liitumisperspektiiv – jääb mulje, nagu Eesti toetaks kõigi EL idanaabrite liitumisperspektiivi lähema 5 aasta jooksul. Pooldaksin selgust, nimetades Ukrainat, Moldovat ja võib-olla Gruusiat.	ARVESTATUD SÕNASTUS TÄPSUSTATUD „Toetame ELi veel mittekuuluvate Euroopa riikide EL perspektiivi vastavalt nende riikide huvile, suutlikkusele ja valmisolekule EL liikmelisuse tingimusi täita.” Toetame kõikide Euroopa riikide võrdseid võimalusi teatud tingimuste täitmisel EL perspektiiv saada, lähtudes EL lepingutest ja meie enda praktilistest huvidest ja moraalsest kohustusest. Perspektiivi toetamine ei tähenda nende riikide kindlat liitumist ELiga, selleks tuleb neil riikidel täita kõik liitumistingimused ning neil riikidel peab olema ka soov ELiga liituda.
Euroopa Liidu laienemisprotsess	Ivar Raig	Liiga üldsõnaliselt on hinnatud EL edasise laienemise perspektiivi, pakkudes võrdseid võimalusi kõigile Ida-Euroopa riikidele, seega isegi Venemaale.	Vt eelmine kommentaar.
Atlandiüleste suhete tähtsus	Riivo Sinijärv, Eesti Euroopa Liikumine	Tuleks rõhutada ühiseid väärtusi, mis on alati olnud suhete nurgakiviks. Seda praegu tekstis ei ole.	ARVESTATUD Sõnastus täpsustatud: „Eesti huvides on Euroopa Liidu ja USA kui ühiseid põhiväärtusi jagavate partnerite suhete püsimine kindlatel alustel ..“
Laiem Lähis-Ida ja Aafrika	Riivo Sinijärv, Eesti Euroopa Liikumine	Laiem Lähis-Ida tn ei kata Kesk-Aasia riike, aga selle piirkonna tähtsus Venemaa, Hiina ja Lähis-Ida vahel kasvab. Arvestades meie ühist minevikku nende riikidega, oleks meil võimalik EL-le sisulist tuge anda.	ARVESTATUD Lisatud „Kesk-Aasia“ lõik ning täiendatud on „Laiema Lähis-Ida, Aasia, Ladina-Ameerika ja Aafrika” lõiku.

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
Venemaa	Riivo Sinijärv, Eesti Euroopa Liikumine	Tekstile „Peame oluliseks, et Euroopa Liidu Venemaa-suunaline poliitika oleks ühtne ja kooskõlastatud ning et liikmesriikide hulgas valitseks solidaarsus“ lisada lõik Eesti seisukohtade kohta nt stiilis, et oleme mures arengute pärast Venemaal, mis..	SISULISELT ARVESTATUD Dokumendi üldist iseloomu arvestades ei ole antud lõigus konkreetsete murede nimekirja välja toomine otstarbekas. Kolmas, neljale ühisruumile keskenduv lõik toob selgelt välja, et meile on oluline demokraatia ja inimõiguste järgimine Venemaal.
Venemaa	Riivo Sinijärv, Eesti Euroopa Liikumine	Euroopa Liidul tuleb välja töötada reaalpoliitilised meetmed Venemaaga suhtlemiseks.	MITTEARVESTATUD Venemaaga suhtlemiseks on vajalik siiski ennekõike töötada välja uus, õiguslikult siduv raamleping, mis loob senisest selgema, siduvama ja laiema õigusliku aluse EL suhtlemiseks Venemaaga.
	Riivo Sinijärv, Eesti Euroopa Liikumine	Dokumenti tuleks sisse kirjutada, et toetame EL ühise välispoliitika institutsionaliseerimist	SISULISELT ARVESTATUD Sissejuhatuses on öeldud, et suhetes kolmandate riikidega peab Euroopa Liit kõnelema ühel häälel, selleks on vajalik ühise välis- ja julgeolekupoliitika sisuline ja institutsionaalne tugevdamine. ÜVJP institutsionaliseerimine on ka valmiva reformilepingu küsimus.
Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika	Riivo Sinijärv, Eesti Euroopa Liikumine	Tuleks selgelt välja öelda, et see valdkond vajab raha juurde nii Eestis kui Euroopa teistes maades ja võib-olla ka EL-s.	SISULISELT ARVESTATUD Peatüki „Majandus- ja rahanduspoliitika“ alapeatükis „Euroopa Liidu eelarve reformiprotsess“ on lisatud, EL eelarves tuleb senisest rohkem tähelepanu pöörata ka ühisele välis- ja julgeolekupoliitikale. (ÜVJP rahastamine katab ka EJPk-d.)
Välismajandussuhted	Riivo Sinijärv, Eesti Euroopa Liikumine	Kas saaks Venemaa WTO-sse vastuvõtmise tingimuste juurde tuua nõudmise Euroopa Energiahartaga ühinemiseks.	MITTEARVESTATUD WTOga ühinemisprotsessis on läbirääkimiste objektiks WTO lepingud, st. eesmärgiks on WTO lepingutes sätestatu järgimise tagamine. Energiaharta leping ei ole WTO lepingute osa ja selle ratifitseerimist (Venemaa on lepingu

Dokumendi osa (alapeatükk)	Märkuse tegija	Märkuse/ettepaneku sisu	Märkusega arvestamine ¹
			allakirjutanud) ei ole võimalik seada Venemaa WTOsse vastuvõtmise tingimuseks. Küll on peatükis III „Kliimamuutused ja energiapoliitika“ sätestatud, et EL-Venemaa energiakoostöö peab lähtuma Energiaharta lepingu põhimõtetest ja viima lepingu ratifitseerimiseni Venemaa poolt.
Arengukoostöö	Riivo Sinijärv, Eesti Euroopa Liikumine	Peaksime oma eesmärgid täpselt sõnastama ja ressursid paremini fokusseerima, tuleks prioriteetsed riigid nimetada, nt Gruusia, Moldova, Ukraina.	SISULISELT ARVESTATUD Gruusia, Moldova ja Ukraina prioriteetsus Eesti välis- ja arengukoostööpoliitikas on välja toodud Euroopa Naabruspoliitika lõigus.